

BRĂZDARE DE PLUG MEDIEVALE DIN COLECȚIA MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA

Cristina PARASCHIV-TALMAȚCHI,
Gabriel CUSTUREA

Cuvinte cheie: *Dobrogea, unelte agricole, arheologie, Evul Mediu.*

Key words: *Dobruja, agricultural tools, archeology, Middle Age.*

În ultimul deceniu au fost achiziționate de către instituția constănțeană mai multe brăzdare și cuțite de plug din fier. Dintre acestea, atenția ne-a fost atrasă de șapte exemplare, care prin formă și dimensiuni par a se încadra în perioada de început a evului mediu. Cum pentru această secvență cronologică nu sunt cunoscute pe teritoriul dobrogean decât două astfel de descoperiri¹, la Garvăn-Dinogetia² și Capidava³, am considerat necesară punerea lor în circuitul științific, apropiind, din punct de vedere cantitativ, arealul respectiv de situația prezentă la sud și est de munții Carpați, unde astfel de piese au fost semnalate atât izolat⁴, cât și în depozite de unelte și arme⁵.

CATALOG

1. Brăzdar simetric în formă de limbă având lungimea de 21,6 cm, iar lățimea maximă, existentă în partea superioară a buçsei de înmănușare, de 9,5 cm. Grosimea acestuia, în partea superioară, este de 0,64 cm, iar aripile buçsei, a căror grosime este de 0,63 cm, au o deschidere de 4,4 cm (Pl. I/1, III/1).

¹ Cf. CANACHE, CURTA 1994, p. 188, 206-207 în rândul obiectelor ce aparțineau plugului ar trebui introdusă și „rama de hârleț” fără orificii de prindere în partea superioară; în acest sens vezi și HENNING 1981, p. 66-70.

² ȘTEFAN *et alii* 1959, p. 575, fig. 8; ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58, fig. 36/1 la p. 59.

³ FLORESCU, FLORESCU, DIACONU 1958, p. 233, fig. 117/1 la p. 234.

⁴ OLTEANU 1983, p. 60-61, nota 5 la p. 133-134 ; CANACHE, CURTA 1994, p. 204-205.

⁵ COMȘA, CONSTANTINESCU 1969, p. 425-436; OLTEANU 1983, p. 61, nota 14 la p. 136; CANACHE, CURTA 1994, p. 185, 199-203 ; OLTEANU 1997, p. 71.

Loc de descoperire Casimcea (com. Casimcea, jud. Tulcea); colecția MINAC, inv. 41977.

2. Brăzdar simetric în formă de limbă având lungimea de 15,8 cm, iar lățimea maximă, existentă în partea superioară a buçsei de înmănușare, de 9,4 cm. Grosimea acestuia, în partea superioară, este de 0,74 cm, iar aripile buçsei, a căror grosime este de 0,92 cm, au o deschidere de 5,2 cm. Pe partea interioară prezintă o îngroșare a lamei, pe o lățime variabilă de 1,8 – 2,7 cm, realizată prin îngroșarea metalului în această zonă. Vârful brăzdarului este ușor îndoit spre interior, iar lama prezintă o tocire mai accentuată pe partea dreaptă (Pl. I/2, III/2).

Loc de descoperire Casimcea (com. Casimcea, jud. Tulcea); colecția MINAC, inv. 41971.

3. Brăzdar simetric în formă de limbă având lungimea de 18,4 cm, iar lățimea maximă, existentă în partea superioară a buçsei de înmănușare, de 9,6 cm. Grosimea acestuia, în partea superioară, este de 0,53 cm, iar aripile buçsei, a căror grosime este de 0,42 cm, au o deschidere de 4,4 cm (Pl. I/3, III/3).

Loc de descoperire Dobrogea, *passim*; colecția MINAC, inv. 45554.

4. Brăzdar simetric de formă triunghiulară (cu umerii lamei ieșiți în afară comparativ cu lărgimea buçsei) având o lungime de 16,8 cm, iar lățimea maximă de 9,5 cm. Lățimea în partea superioară a buçsei este de 8,9 cm, grosimea de 0,57 cm, iar aripile manșonului de fixare pe capătul plazului au o grosime de 0,65 cm și o deschidere de 4,3 cm. Lama prezintă urme de tocire pe partea dreaptă (Pl. II/4, IV/4).

Loc de descoperire Casimcea (com. Casimcea, jud. Tulcea); colecția MINAC, inv. 41978.

5. Brăzdar simetric de formă triunghiulară (cu umerii lamei ieșiți în afară comparativ cu lărgimea buçsei) având o lungime de 16,4 cm, iar lățimea maximă de 9,8 cm. Lățimea în partea superioară a buçsei este de 9 cm și grosimea de 0,70 cm, iar aripile manșonului de fixare pe capătul plazului au o grosime variabilă de 0,62 – 0,93 cm și o deschidere de 4,4 cm. Lama prezintă urme de tocire pe partea stângă, care este totodată și mai ascuțită (Pl. II/5, IV/5).

Loc de descoperire Dobrogea, *passim*; colecția MINAC, inv. 45553.

6. Brăzdar simetric de formă triunghiulară (cu umerii lamei ieșiți în afară comparativ cu lărgimea buçsei) având o lungime de 24,5 cm, iar lățimea maximă de 13,5 cm. În partea superioară a buçsei lățimea este de 9,5 cm și grosimea de 0,84 cm, iar aripile manșonului de fixare pe capătul plazului, a căror grosime este de 0,61 cm, au o deschidere de 4,4 cm (Pl. II/6, IV/6).

Loc de descoperire Casimcea (com. Casimcea, jud. Tulcea); colecția MINAC, inv. 41973.

7. Brăzdar simetric de formă triunghiulară (cu umerii lamei ieșiți în afară comparativ cu lărgimea buçsei) având o lungime de 19,5 cm, iar lățimea maximă de 12 cm. În partea superioară a buçsei lățimea este de 9 cm și grosimea de 0,22

cm, iar aripile manșonului de fixare pe capătul plazului, a căror grosime este de 0,54 cm, au o deschidere de 5 cm. Pe partea dreaptă lama prezintă o ruptură, iar vârful ei este ușor îndoit spre exterior (Pl. II/7, IV/7).

Loc de descoperire Dobrogea, *passim*; colecția MINAC, inv. 42986.

Lipsa unui context arheologic, situație des întâlnită în cazul pieselor ce provin din achiziții, a determinat și în acest caz apelul la bibliografia de specialitate și la identificarea de analogii, ca repere pentru încadrarea cronologică a obiectelor noastre. Brăzdarele de plug descrise la pozițiile nr. 1 - 3 din catalog par a avea corespondență cu descoperiri de acest gen de la Garvăn (com. Jijila, jud. Tulcea; lungimea 18 cm, lățimea maximă de 9,2 cm)⁶, din secolul al XI-lea⁷ și Dodești (com. Viișoara, jud. Vaslui)⁸ – cu o datare mai timpurie, în veacurile V-VII. În rândul acestora am putea încadra și brăzdarul de la Ghenci (com. Căuaș, jud. Satu Mare)⁹ - lung de 16 cm și lat de 9 cm -, datat în secolele VIII-IX.

Piesa de la poziția nr. 4 s-ar încadra în rândul descoperirilor de la Dragosloveni (com. Dumbrăveni, jud. Vrancea)¹⁰ – veacul al X-lea, iar aceea de la poziția nr. 5 este asemănătoare cu brăzdare de plug apărute la Dragosloveni¹¹ (secolul al X-lea), Budești (com. Cotești, jud. Vrancea)¹² – secolele X-XI și Elisaverca (raion Dondușeni, Republica Moldova)¹³ - veacurile XI-XIII.

Brăzdarul de la poziția nr. 6 pare a avea analogii cu cele semnalate la Capidava (com. Topalu, jud. Constanța)¹⁴ – prima jumătate a secolului al XI-lea, Dragosloveni¹⁵ – secolul al X-lea, Bârlogu (comuna Negrași, județul Argeș)¹⁶ – sfârșitul secolului al IX-lea, probabil Cornățel (com. Urechești, jud. Bacău)¹⁷ – veacurile X-XI și Pogonești (com. Ivești, jud. Vaslui)¹⁸ – secolele VIII-IX. Piesa nr. 7 pare a fi asemănătoare cu exemplarele descoperite la Giurcani (com. Găgești, jud. Vaslui)¹⁹ – secolele VIII-IX, Mânăstirea (com. Mălușteni, jud. Vaslui)²⁰ –

⁶ ȘTEFAN *et alii* 1959, p. 575, fig. 8; NEAMȚU 1966, p. 296, fig. 1/ 2 la p. 297; ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58, fig. 36/1 la p. 59; BARNEA, ȘTEFĂNESCU 1971, p. 284, fig. 94/1.

⁷ NEAMȚU 1975, p. 55.

⁸ TEODOR 1985, fig. 2/13 la p. 52.

⁹ COSMA 2002, p. 191, pl. 103/8 la p. 440.

¹⁰ COMȘA, CONSTANTINESCU 1969, fig. 3/5 la p. 430.

¹¹ COMȘA, CONSTANTINESCU 1969, fig. 3/8 la p. 430.

¹² PARAGINĂ, CONSTANTINESCU 1980, p. 71, fig. 4/3 la p. 78 și fig. 12/2 la p. 86; CONSTANTINESCU *et alii* 1995-1996, p. 171 nr. 767, pl. XXXV/767.

¹³ TENTIUC 1996, p. 60, fig. 16/14 la p. 259.

¹⁴ FLORESCU, FLORESCU, DIACONU 1958, p. 233, fig. 117/1 la p. 234; ENDROIU, GYULAI 1965, p. 317.

¹⁵ COMȘA, CONSTANTINESCU 1969, fig. 3/7 la p. 430.

¹⁶ NANIA 1969, fig. 2/1 la p. 123.

¹⁷ COMAN 1979 b, p. 89, fig. 10/2 la p. 90; COMAN 1983, pl. II/5 la p. 56, unde denumirea localității este dată, dintr-o regretabilă eroare, Corlăteni – Bacău, așezare nemenționată pentru acest județ în GHINEA, GHINEA 2000, p. 153; TEODOR 1997, p. 71.

¹⁸ COMAN 1979 a, p. 187, fig. 1/1 la p. 183.

¹⁹ COMAN 1983, pl. I/4 la p. 54; TEODOR 1997, p. 94, unde este datat în veacurile IX-X.

²⁰ COMAN 1969, p. 310, fig. 16/14 la p. 309; COMAN 1979 a, fig. 1 /2 la p. 185; TEODOR 1980, fig. 25/6; COMAN 1983, pl. I/2 la p. 54.

secolul al IX-lea, Echimăuți (raion Rezina, Republica Moldova)²¹ – veacurile IX-XI și, probabil, Budești (jud. Vrancea)²² – secolele X – XI.

Evident se impun și câteva observații. Astfel, menționăm asemănarea brăzdarului descris la poziția nr. 2 cu cel apărut la Babadag-Topraichioi (jud. Tulcea) într-un nivel datat în al doilea sfert al secolului al V-lea²³ (lungimea 12 cm, lățimea 8,1 cm, fără îngroșarea lamei pe interior), precum și cu cel apărut la „Bălăcel” (Surdulești, jud. Teleorman)²⁴, a cărui datare este destul de largă²⁵ (lungimea 11 cm, lățimea maximă 7,14 cm, fără acea îngroșare a lamei pe interior)²⁶. Remarcăm dimensiunile reduse ale celor două, comparativ cu cele ale uneltei descoperite la Casimcea, și semnalăm apariția urmelor de locuire romană pe teritoriul acestei așezări²⁷, nefiind exclusă, așadar, posibilitatea unei alte încadrări cronologice decât cea propusă de noi. Tot de aici provine și o monedă bizantină (secolul XI)²⁸, precum și alte descoperiri din perioada medievală²⁹.

Analog piesei de la poziția nr. 7 poate fi și brăzdarul de plug de la Căianul Mic (jud. Bistrița-Năsăud) – lungime 19 cm, lățimea lamei 10,8 cm, lățimea bușei de înmănușare 9 cm –, cu precizarea că acesta a primit două încadrări cronologice diferite, secolele II – III³⁰, respectiv evul mediu timpuriu³¹.

Piese de la pozițiile 1 – 3 din catalogul nostru sunt de tipul brăzdare simetrice în formă de limbă cu manșon mai larg decât lama³², două dintre acestea prezentând o lamă alungită (1 și 3), spre deosebire de a treia (2) care are bușă de înmănușare mult mai înaltă decât lama scurtă și îngroșată. Ele sunt specifice uneltelor de tipul aratrului fără plaz (talpă)³³ și au, în general, dimensiuni cuprinse între 15 – 18 cm lungime, respectiv 6,5 – 9,5 cm lățime³⁴. În urma unor cercetări mai ample, s-a admis că terenurile lucrate cu acest tip de unelte, fără plaz, aveau o productivitate redusă, ele fiind cu adevărat utile pentru lucratul terenurilor cu piatră și al celor proaspăt defrișate³⁵. Piese de la pozițiile 4 – 7 sunt de tipul brăzdare simetrice, de formă triunghiulară și manșon larg³⁶. Ele sunt

²¹ FEDOROV 1974, fig. 35/5; TEODOR 1996, p. 27, fig. 7/12 la p. 121; TENTIUC 1996, p. 60, fig. 16/18 la p. 259.

²² PARAGINĂ, CONSTANTINESCU 1980, p. 71, fig. 4/2 la p. 78.

²³ OPAIȚ 1991, p. 322 în vol. I, fig. 55/6 la p. 273 și fig. 79/3 la p. 297 în vol. II.

²⁴ SPIRU 1959, p. 701-702, fig. 6/5.

²⁵ NEAMȚU 1975, p. 55 nota 53 (secolele IV – X).

²⁶ NEAMȚU 1975, p. 55, fig. 3 /4 la p. 53.

²⁷ ALEXANDRESCU, AVRAM, BOUNEGRU, CHIRIAC 1986, p. 247; LMI 2004, p. 2255.

²⁸ CUSTUREA 2000, p. 134.

²⁹ ALEXANDRESCU, AVRAM, BOUNEGRU, CHIRIAC 1986, p. 247; CUSTUREA 1995-1996, p. 324.

³⁰ MARINESCU, RETEGAN 1979, p. 257, fig. 1/1 la p. 254, acest brăzdar de plug provine dintr-o descoperire întâmplătoare și a fost datat pe bază de analogii.

³¹ J. Henning plasează piesa în evul mediu timpuriu, cf. CANACHE, CURTA 1994, p. 183 nota 16.

³² NEAMȚU 1975, p. 53.

³³ NEAMȚU 1970, p. 433; BUTURĂ 1978, p. 145-146; pentru descrierea acestei unelte vezi COMAN 1983, p. 57.

³⁴ NEAMȚU 1966, p. 296; NEAMȚU 1970, p. 433.

³⁵ NEAMȚU 1966, p. 299.

³⁶ NEAMȚU 1975, p. 54.

specifice uneltelor de tipul aratrului cu plaz, mult mai eficiente decât cele fără plaz mai ales prin poziția orizontală a brăzdarului, care ușura despicarea brazdei, permițând lucrarea unor terenuri mai întinse³⁷, iar confecționarea lor se făcea „cu maximum de economie de metal”³⁸.

Prezența acestor brăzdare pe teritoriul dunăreano-pontic reprezintă încă o dovadă a practicării agriculturii de către locuitorii așezărilor existente în evul mediu timpuriu în acest areal. Ele se alătură descoperirilor mai vechi care atestă practicarea acestei îndeletniciri, dintre care amintim: cuțitul de plug de la Tulcea - *Aegyssus* (jumătatea secolului al XI-lea)³⁹, „ramele de hârleț” de la Capidava (veacurile X-XI)⁴⁰ și Garvăn (secolele XI-XII)⁴¹, secerile de fier⁴² sau bronz⁴³ (un exemplar) de la Garvăn, pietrele de râșniță de la Garvăn (peste 150 de exemplare întregi sau fragmentare)⁴⁴, Capidava⁴⁵ etc., hambarul de la Garvăn (pe a cărui podea se aflau, la momentul descoperirii, circa 50 – 60 kg de orz)⁴⁶, gropile de provizii (la Garvăn⁴⁷, Hârșova⁴⁸ etc.), semințele unor plante cerealiere sau textile, precum grâu, mei, orz, secară, in și cânepă⁴⁹ etc.

Chiar dacă pentru unele așezări cultivarea pământului nu reprezenta principala îndeletnicire⁵⁰, totuși practicarea ei avea o mare pondere în economia timpului, fapt dovedit, de altfel, de numeroase descoperiri atât de pe teritoriul Dobrogei, cât și din zona carpato-danubiană. Pentru inventarul agricol al secolelor VIII – XII brăzdarul de plug are o importanță deosebită și tocmai de aceea am considerat necesară punerea pieselor noastre în circuitul științific. De subliniat prezența celor trei brăzdare de fier simetrice în formă de limbă, instrumente destul de rare ca descoperiri pentru teritoriul țării noastre, dar reprezentând piese ale unor unelte folosite frecvent la începutul evului mediu într-un areal mai larg⁵¹. Fără a considera definitive datările propuse de noi, sperăm ca informațiile aduse să contribuie la conturarea diferitelor aspecte privitoare la ocupațiile agrare.

³⁷ NEAMȚU 1966, p. 302.

³⁸ NEAMȚU 1975, p. 58 „construit avec le maximum d'économie de métal”.

³⁹ VASILIU 1980, pl. III/6 la p. 440 ; VASILIU, MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 1984, p. 147.

⁴⁰ FLORESCU, FLORESCU, DIACONU 1958, p. 139; CANACHE, CURTA 1994, p. 207.

⁴¹ BARNEA, ȘTEFĂNESCU 1971, p. 283, fig. 94/4 la p. 284; CUSTUREA 2000, p. 41; CANACHE, CURTA 1994, p. 207.

⁴² ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58-60; BARNEA, ȘTEFĂNESCU 1971, p. 283; BARNEA 1973, p. 314; CUSTUREA 2000, p. 41.

⁴³ ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58.

⁴⁴ ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 61.

⁴⁵ FLORESCU, FLORESCU, DIACONU 1958, p. 140, 143.

⁴⁶ ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 61.

⁴⁷ CUSTUREA 2000, p. 41.

⁴⁸ PANAIT, RĂDULESCU, ȘTEFĂNESCU, FLAUT 1995-1996, p. 128.

⁴⁹ ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58, 60-61; BARNEA, ȘTEFĂNESCU 1971, p. 283; CUSTUREA 2000, p. 41-42.

⁵⁰ ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967, p. 58.

⁵¹ NEAMȚU 1970, p. 433.

BIBLIOGRAFIE

- ALEXANDRESCU, AVRAM, BOUNEGRU, CHIRIAC 1986 – E. Alexandrescu, A. Avram, O. Bounegru, C. Chiriac, *Cercetări periegetice în teritoriul histrian (II)*, Pontica, 19 (1986), p. 243 – 252.
- BARNEA 1973 – I. Barnea, *Noi descoperiri din epoca feudalismului timpuriu la Dinogetia – Garvăn, jud. Tulcea (1963 – 1968)*, Materiale, 10 (1973), p. 291 – 331.
- BARNEA, ȘTEFĂNESCU 1971 – I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei. Vol. III. Bizantini, români și bulgari la Dunărea de Jos*, București.
- BUTURĂ 1978 – V. Butură, *Etnografia poporului român. Cultura materială*, Cluj-Napoca.
- CANACHE, CURTA 1994 – A. Canache, Fl. Curta, *Depozite de unelte și arme medievale timpurii de pe teritoriul României*, Mousaios. Buletin științific al Muzeului Județean Buzău, 4/1 (1994), p. 179-221.
- COMAN 1969 – Gh. Coman, *Cercetări arheologice în sudul Moldovei cu privire la secolele V – XI*, SCIV, 20 (1969), 2, p. 287 – 314.
- COMAN 1979 a – Gh. Coman, *Contribuții la cunoașterea fondului etnic al civilizației secolelor V – XIII în jumătatea sudică a Moldovei*, Carpica, 11 (1979), p. 181 – 216.
- COMAN 1979 b – Gh. Coman, *Noi cercetări arheologice cu privire la secolele V – XI în partea de sud a Moldovei*, Acta Moldaviae Meridionalis, 1 (1979), p. 71 – 100.
- COMAN 1983 – Gh. Coman, *Contribuții la cunoașterea vieții agrare din Moldova în secolele V – XII, în Ialomița. Materiale de istorie agrară a României*, Slobozia, p. 53-66.
- COMȘA, CONSTANTINESCU 1969 – M. Comșa, Gh. Constantinescu, *Depozitul de unelte și arme din epoca feudală timpurie descoperit la Dragosloveni (jud. Vrancea)*, SCIV, 20 (1969), 3, p. 425-436.
- CONSTANTINESCU *et alii* 1995-1996 – E. M. Constantinescu *et alii*, *Expoziția „Rădăcini ale civilizației străromânești în Muntenia de Răsărit, Moldova de Sud și Centrală în sec. III – XI p.Ch.”. Catalog*, Vaslui.
- COSMA 2002 – C. Cosma, *Vestul și nord-vestul României în secolele VIII – X d.H.*, Cluj-Napoca.
- CUSTUREA 1995-1996 – G. Custurea, *Câteva ponduri medievale descoperite în Dobrogea*, Pontica, 28-29 (1995-1996), p. 323 – 328.
- CUSTUREA 2000 – G. Custurea, *Circulația monedei bizantine în Dobrogea (secolele IX – XI)*, Constanța.
- ENDROIU, GYULAI 1965 – N. Endroi, P. Gyulai, *Evoluția plugului în Țările Române în epoca feudală*, ActaMN, 2 (1965), p. 307 – 344.
- FEDOROV 1974 – G. B. Fedorov, *Drevnerusskaja kul'tura Podnestrov'ja (X – XX vv.)*, Drevnjaja kul'tura Moldavii, Chișinău.
- FLORESCU, FLORESCU, DIACONU 1958 – Gr. Florescu, R. Florescu, P. Diaconu, *Capidava. Monografie arheologică*, vol. I, București.
- GHINEA, GHINEA 2000 – E. Ghinea, D. Ghinea, *Localitățile din România. Dicționar*, București.
- HENNING 1981 – J. Henning, *Ostasiatische Einflüsse auf die landwirtschaftliche Produktion Ost- und Südosteuropas im frühen Mittelalter*, Pliska-Preslav, 3 (1981), p. 66 – 70.
- LMI 2004 – *Lista Monumentelor Istorice 2004. Județul Tulcea*, Monitorul Oficial al României, 646 bis/I (16 iulie 2004), vol. III.
- MARINESCU, RETEGAN 1979 – G. Marinescu, A. Retegan, *Depozitul de obiecte romane de la Căianul Mic (jud. Bistrița-Năsăud)*, SCIVA, 30 (1979), 2, p. 253-260.
- NANIA 1969 – I. Nania, *O importantă descoperire din perioada feudalismului timpuriu la Bîrlogu, comuna Negrași, județul Argeș*, Studii și comunicări, Pitești, 2 (1969), p. 117 – 132.
- NEAMȚU 1966 – V. Neamțu, *Contribuții la problema uneltelor de arat din Moldova în perioada feudală*, ArhMold, 4 (1966), p. 293 – 316.

NEAMȚU 1970 – V. Neamțu, *Aratrul fără plaz. Contribuții la cunoașterea vechilor unelte de arat pe teritoriul României*, MemAntiq., 2 (1970), p. 423 – 439.

NEAMȚU 1975 – V. Neamțu, *La technique de la production céréalière en Valachie et en Moldavie jusqu'au XVIIIe siècle*, București.

OLTEANU 1983 – Șt. Olteanu, *Societatea românească la cumpănă de milenii (secolele VIII-XI)*, București.

OLTEANU 1997 – Șt. Olteanu, *Societatea carpato-danubiano-pontică în secolele IV – XI. Structuri demo-economice și social-politice*, București.

PANAIT, RĂDULESCU, ȘTEFĂNESCU, FLAUT 1995-1996 – P. I. Panait, A. Rădulescu, A. Ștefănescu, D. Flaut, *Cercetările arheologice de la cetatea Hârșova. Campania 1995*, Pontica, 28 – 29 (1995-1996), p. 121 – 134.

PARAGINĂ, CONSTANTINESCU 1980 – A. Paragină, Gh. Constantinescu, *Descoperiri arheologice din sec. IX – XI pe teritoriul localității Budești (jud. Vrancea)*, Studii și comunicări, Focșani, 3 (1980), p. 71 - 87.

SPIRU 1959 – I. Spiru, *Așezări străvechi în raionul Roșiorii de Vede*, Materiale 5 (1959), p. 695-707.

ȘTEFAN *et alii* 1959 – Gh. Ștefan, I. Barnea, E. Comșa, M. Chișvasi-Comșa, B. Mitrea, *Săpăturile arheologice de la Garvăn (r. Măcin, reg. Galați)*, Materiale, 5 (1959), p. 565-586.

ȘTEFAN, BARNEA, COMȘA, COMȘA 1967 – Gh. Ștefan, I. Barnea, M. Comșa, E. Comșa, *Dinogetia. I. Așezarea feudală timpurie de la Bisericuța-Garvăn*, București.

TENTIUC 1996 – I. Tentiuc, *Populația din Moldova centrală în secolele XI – XIII*, Iași.

TEODOR 1980 – D. Gh. Teodor, *The East Carpathian Area of Romania in the V – XI Centuries A.D.*, BAR International Series 81, Oxford.

TEODOR 1985 – D. Gh. Teodor, *Autohtoni și migratori la est de Carpați în secolele VI – X e.n.*, ArhMold, 10 (1985), p. 50 – 73.

TEODOR 1996 – D. Gh. Teodor, *Meșteșugurile la nordul Dunării de Jos în secolele IV – XI d.Hr.*, Iași.

TEODOR 1997 – D. Gh. Teodor, *Descoperiri arheologice și numismatice la est de Carpați în secolele V – XI*, București.

VASILIU 1980 – I. Vasiliu, *Două locuințe feudale timpurii de la Aegyssus*, Peuce 8 (1980), p. 437 – 449.

VASILIU, MĂNUCU-ADAMEȘTEANU 1984 – I. Vasiliu, Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Considerații finale asupra locuirii feudal-timpurie (sec. X – XI) de la Aegyssus – Tulcea (campaniile 1959 – 1980)*, Peuce, 9 (1984), p. 143 – 155.

MEDIEVAL PLOUGH COULTERS FROM THE COLLECTION OF THE MUSEUM FOR NATIONAL HISTORY AND ARCHAEOLOGY CONSTANȚA

Abstract*

During the last decade the Museum for National History and Archaeology Constanța has purchased a number of iron plough coulters and blades. Among them seven pieces have drawn our attention; by shape and dimensions they seem to date from the medieval epoch beginning. The lack of archaeological context, a

* Rezumatul a fost tradus în limba engleză de *Corina Apostoleanu*.

situation often to be found in cases of purchased pieces, determined us in this case also to appeal to specialty bibliography and to analogies identification as references for our objects chronological framing.

The plough coulter described at positions no. 1-3 in the catalogue seem to correspond with this kind of discoveries from Garvăn, Tulcea county (length 18 cm, maximum width 9.2 cm), dated to the 11th century and Dodești (Vaslui county) – with an earlier dating to the 5th – 7th centuries. The coulters from Ghenci (Căuș com., Satu Mare county) – 16 cm long and 9 cm wide – dated to the 8th – 9th centuries can also be framed here. The piece at position no. 4 would frame among the discoveries from Dragosloveni (Dumbrăveni com., Vrancea county) – 10th cent and the one at position no. 5 is similar to the coulter discovered in Dragosloveni (10th century), Budești (Cotești com., Vrancea county) – 10th – 11th century and Elisaverca (Dondușeni county, Moldavia Republic) – 11th – 13th centuries. The coulters at position no. 6 seems to have analogies with the ones mentioned in Capidava (Topalu com., Constanța county) – first half of the 11th century, Dragosloveni – 10th century, Bârlogu (Negrași com., Argeș county) – end of the 9th century, probably Cornațel (Urechești com., Bacău county) – 10th – 11th centuries and Pogonești (Ivești com., Vaslui county) – 8th – 9th centuries. The piece no. 7 seems to be similar to the ones discovered in Giurcani (Găgești com., Vaslui county) – 8th – 9th centuries, Mânăstirea (Mălușteni com., Vaslui county) – 9th century, Echimăuți (Rezina county, Moldavia Republic) – 9th – 11th centuries and probably Budești (Vrancea county) – 10th – 11th centuries.

The pieces at positions no. 1-3 in our catalogue are the symmetric type coulter, tongue shaped and with coupling clutch larger than the blade; two of them present a prolonged blade (1 and 3), different from a third one (2) which has a much higher coupling clutch than the short and thickened blade. They are specific for objects of type plough without socket rod (sole). The pieces at positions no. 4-7 are of symmetric coulters type, triangle shaped and with large clutch, specific for tools of type plough with socket rod.

For the agricultural inventory from the 8th – 12th centuries the plough coulters is of special importance and that is why we considered necessary to put our pieces in scientific circuit. The presence of the three symmetric iron tongue shaped coulter must be stressed, rather rarely discovered instruments in our country, but representing pieces of frequently used tools at the beginning of the medieval period in a large space. We hope that the given information, without considering the dating proposed by us to be final, will contribute to outline different aspects regarding agriculture occupations.

1

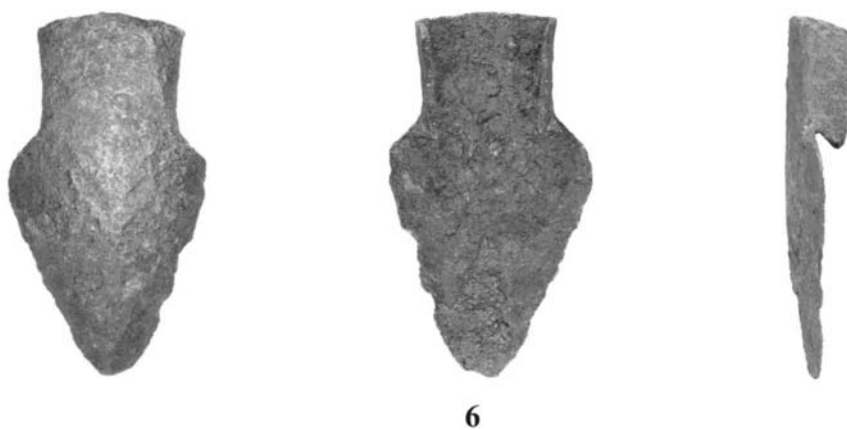
2

3

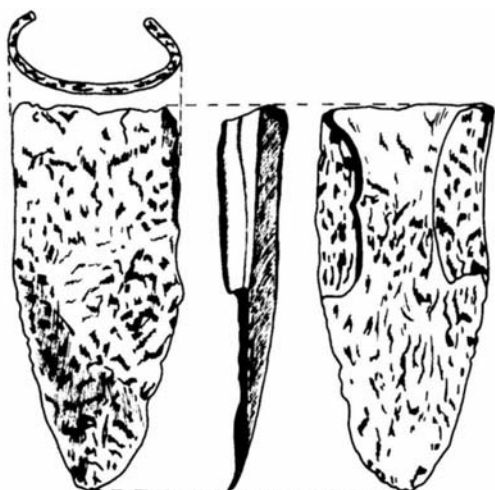
1 4 cm.
■ ■ ■ □

Planșa I

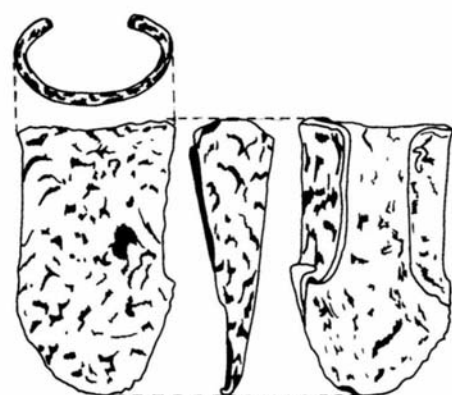

1 4 cm.
■ ■ ■ ■

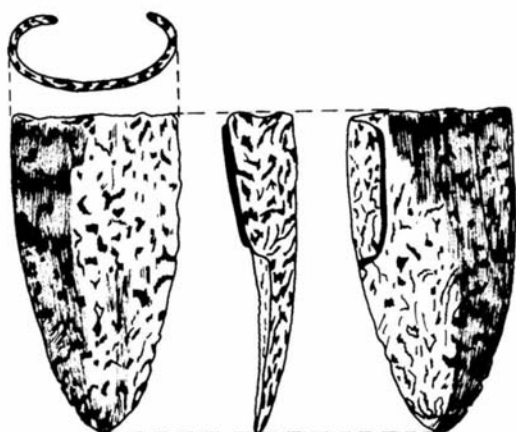
Planșa II

1

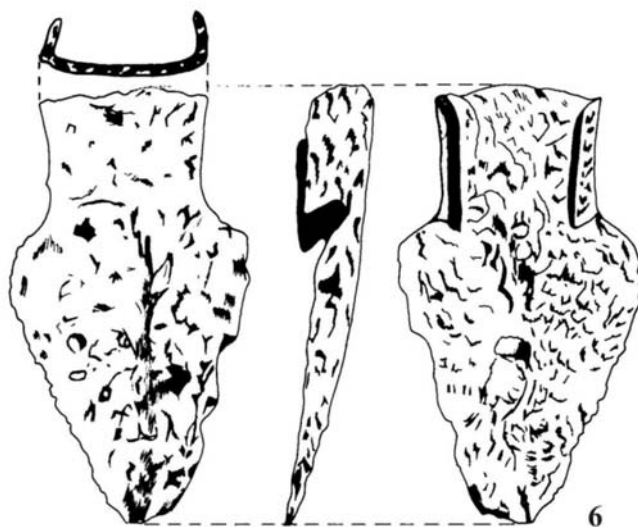
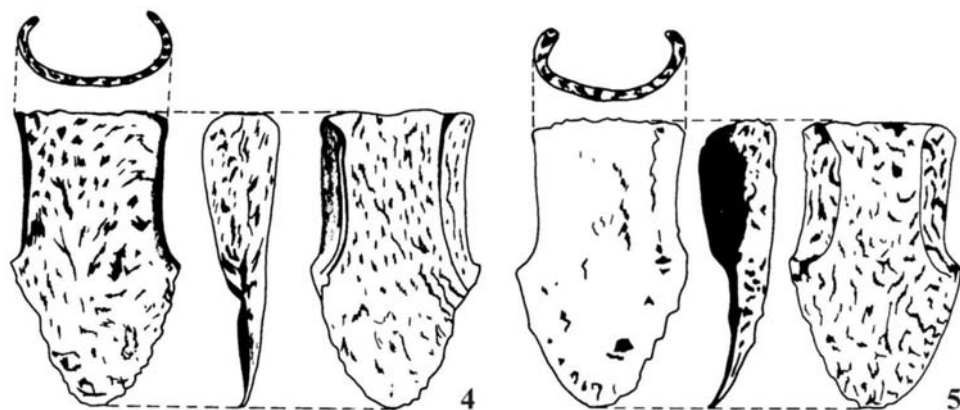
2

3

Scara 1: 4

Planșa III

Planșa IV

Scara 1:4